

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 90. ANULU XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura toiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat' prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe un anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si terri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inscatele se platescu pentru inteia ora cu 7. c. si pentru litera mici, pentru un anu 12. c. si pentru un anu 6 fl. v. a.

Sabiu, in 14/15 Novembre 1865.

Dela diet'a transilvana.

(20 Novembre.)

Escelenti'a Sea Bar. Franciscu Kemény au deschisu siedint'a de astadi cu cuventulu urmatoriu:

Inclite staturi si ordini!

Strabunii nostri de fericita memoria la an. 1791 condusi de convingerea, ca patriei noastre i pote dá pace, stima si insemnate numai o constitutiune cetatiéna bine organizata, nu numai au fostu in stare de a restatori prin prudenta moderatiune si intielépta prevedere constitutiunea carea de 10 ani fu radicata din títini, ci pre lánge acést'a inca imbogatira patri'a cu legi salutarie si intarira organismulu statului celu darapanatu prin institutiuni corespundiátore si nóue. Si ei au lasatu mostenire urmatoriloru sei acésta santa reliquia, constitutiunea cetatiénesca, carea in viscolele a nóue seculi s'a sustinutu victoriós'a si nevatemata. Dóue generatiuni ce s'a urmatu dupa olalta si-au traitu dilele in pace si ferice la umbr'a acestei constitutiuni, si totu deodata au restatoritu ecuilibrulu statului intre popóre si Domnitoriulu loru maiestaticu, si candu scurtu dupa aceea au urmatu acele tempuri critice, care amenintiau imperiulu intregu cu perdere, dupa decursulu unei jumetáti de seculu, s'au adeveritu a dóu'a óra acelu adeveru istoricu: ca amorulu popóreloru si credint'a de supusu inradacinata in animele popóreloru e spriginulu celu mai siguru alu Tronulu

Staturile si ordinele adunate in puterea memorabilulu anu 1848, din a cároru siruri rarite vedu pre mai multu, cu cari avú norocire a consultá impreuna pre terenulu legislatiunei, intielegendu indigitatiunea tempului si considerandu dorintiele tempului inaintatu au facutu modificári insemnate si corespundiátore spiritulu tempului in constitutiunea nóstra; — au recunoscutu fiacáru cetatiénu alu patriei egalitatea inaintea legiloru, libertatea religiunara a totororu confessiuniloru si capacitatea de oficii independinta de nascere; au estinsu obligamentulu de aperare si de contribuire comuna si egala si asupr'a clasei carea possedeá drepturi privilegiate, au sistatu robotele si dimpreuna cu acéstea au delaturatu si tóte sarcinele ce erau asupr'a possessiunei nemiscátore. Puterea cea binefacátore a institutiuniloru acestor'a prefacute in legi o simtu toti, cáti au pututu intielege dreptu si cáti au sciutu folosi binefacerile dreptulu de egalitate, si cari acum in presentu cu impútnarea grigiloru materiale si usurarea sarcinei apasátore au devenitu in stare de a se aventá prin propri'a loru putere la o chiama-re mai nobila.

Dar mai tare va semti rezultatulu salutarin tempulu mai nou, ce inaintéza cu civilisatiunea si care odinióra cu recunoscintia demna va binecuventá aducerea aminte de aci'a, care au impartasitu poporulu favorile aceste; va binecuventá si gloricá pre Domnitoriulu maiestaticu, care cu subscrierea numelu seu au sanctiunatu legile acele.

Atunci si in legatura cu aceste legi s'a facutu lege si uniunea Transilvaniei cu tier'a sorora Ungari'a. Staturile tierci, togmai cá candu aru fi prevediutu cu spiritu profeticu viitoriulu, au cunoscutu, ca Transilvania cea mica, — a cárei margini séu mai angustatu inca prin legea dela 1836 in urm'a cárei populiatiunea s'au impútnatu in unu modu considerabilu, — nu va mai fi in stare a sustine insemnateá sea de tíera autonóma, si ca in starea izolata prin proprii putere nu se va mai pute intramá spre a duce in indeplinire intreprinderi mai mari, nici materiale nici spirituale; au cunoscutu, ca dupa schimbárilu cele mari in referintiele interne, cari erau urmarea legiloru mentiuante, tier'a acést'a, unde locuiescu lánge olalta franturi mai mici si mai mari de atátea natiuni si confessiuni diferite, fiindu numai siesi incredintiata, trebuie sa simta indoitu sinistr'a sórte nencungiurabila si nesecura a statelorú mici si fára putere, acea sinistra sórte, care nu dorescu a o desfasurá mai

pe largu, dar care sa doveditu din destulu prin esperintiele tempulu mai de aproape.

Au cunoscutu, ca numai atunci potu asecura viitoriulu si duráatea nou creatéi constitutiuni, deca patri'a nóstra se va uni cu aceea patria mai mare, unde se voru intalni natiunile soróri si aceleasi confessiuni, si unde se voru intari imprumutatu, cari de allmintea suntu dejá strinsu legate prin legi fundamentale, obiceiuri natiunale si identitatea limbei si dupa cum mi se pare — de aceea asiediate lánge olalta de natura, ca ele nu despartite, ci impreunate si cu puteri armonice sa nisúiesca a sustine sant'a apostolic'a coróna in intregitatea ei cea vechia si in splendórea pastrata mai multu seculi.

Staturile tierci petrunse de aceste párceri s'au silitu a dá forma pipaibila dorintiloru si dorintiloru, cari s'au manifestatu in privint'a uniunei acestorú dóue tieri in secululu trecutú si celu de acum in acestele diete, si au unitu Transilvania cu ajutoriulu vointiei prealabile regesci cu aceea patria, a cárei teritoriu binecuventatu fu castigatu prin puterea comuna a strabuniloru nostri, dela care patri'a nóstra nu s'a despartitu de voint'a ei libera, ci ambitiunea ce au exemplat dupa dilele cele funeste dela Mohács, desbinarea in parti si puterea romana inaintea cárei tremurá Europa jumetate, au constrinsu pre suitorii nostri la desbinare. In urma uniunei reprezentantii ardeleni au pasitu in diet'a comuna si s'au despartit in puncte despre punctele singuratiche ale natiunii.

Intemplárilu cele nefericite ce au urmatu indata dupa inchiderea adunárei tierci, a cároru triste savóuri voru fi insemnate in istori'a patriei pe pagine de doliu, in urma cároru tóte drepturile esistande dupa lege ale patriei nóstre furu trase la indoieala, au impededatu si desvoltarea mai departe a uniunei acestorú dóue tieri; s'au ivitu intr'aceea de diferite parti indoieali asupr'a formeí legiloru sanctiunate si in privint'a esentiei a acelorú s'au pusu in miscare mai multe opúrnári, ba o mare parte eugeta a cautá o legatura nóua mai strinsa dincolo de marginile tieriloru sánteí coróné a lui Stefanu. Inse Maiestatea Sea, régele nóstra au aflu de lipsa spre delaturarea si chiarificarea indoieliloru ivite, sustinendu neatinosa si nevatemata legea adusa unanimu de reprezentant'a ambelorú tieri si sanctiunata, ea legea uniunei sa se supuna de nou unei revisiuni; si ca i face la parintése'a anima a monarchulu maiestaticu deslegarea si deciderea definitiva a acestei cestiuni, dovedesc din destulu impregiurarea, ca Maiestatea Sea, in p. n. reg. propositiune numai objectulu acest'a unicu s'a induratu alu propune staturiloru spre desbatere si alu otári de objectu de consultare eschisivu pentru diet'a acést'a.

E momentosu objectulu care sta dinaintea nóstra; nu se pote negá ca din acele tempuri memorabile, cari au fostu in istori'a Transilvaniei puncte de întórcere, asiá dar dela resarirea diplomei Leopoldine si mai tárdiu dela sanctiunea pragmatica incóce, nu au mai fostu cestiune mai momentósa ca objectulu de fatia supusu representatiuniloru tierci spre consultare. Dela norocós'a deslegare a acestei cestiuni, care au strapusu tier'a nóstra de atáti'a ani in o stare deplorabila, aterna viitoriulu patriei nóstre. Dar cu cátu e cestiunea mai momentósa, cu atátu mai tare recere ea o desbatere matura si libera de ori ce prejudetiu, cu atáta e mai de lipsa ca consultárilu nóstre sa le continuamu cu moderatiune finiscita si cu ingaduintia imprumutata. Ochiu totororu popóreloru Ungariei suntu tintiti la noi, cursulu desbateriloru nóstre lu urmarescu tóte popósele imperiulu celu mare si latu cu atentiune viia; Chiaru si tempurile cele pline de invatiaturi, cari le amu traitu noi in anii din urma ne admonéza se idsu si demandatoriu a lucrá in armonia. Persóne private iau de multe ori ur'a cu sine in momentu, istori'a lumei inse altu felu marturisesc de natiuni; aceste fatigate de lupte, desceptate din inchipuri si idei fixe si venindu la convingeri mai bune, ca adeca numai nisúintie impreunate potu intari tronulu domnitoriulu, precum si constitutiunea, si tindu mána amicabila unele altor'a, si eu

incredându-mă în înțelepciunea compatrioților mei, în adunarea acestă onorabilă, a cărei membri singuratici sunt convocati prin încrederea seă a Domnitoriului seă patriei la acestu locu onorificu, — credu tare, cumă spiritulu impacatoriu, care se va arătă în această sala dietală va însufletă strabatându dincolo de parți ei, patriă noastră până la marginile ei ulterioare.

Incredere imprumutată să fie dară parolă cu care să începem și continuăm consultările noastre.

Să fim cu încredere și față cu Maiestatea Seă Regele nostru, carele avută e p. n. Seă mână faciă progresulu celor trez și corespondiatoriu tempului, a cărei radie isvoresc legalitate, și carele spre a fi spriginitu în înaltele Sele intențiuni și an încungiu ratu Tronulu cu astfel de consultători cari sustinu drepturile în respectulu cetățenilor, cari nu nișăscu să sfermă, ci să într'unescă puterea de lipsă spre dezvoltarea natiunilor și consolidarea constituțiunii; a căroru scopu salutaru este delaturarea sîrului de provisorii indefinite, sub a căroru greutate, apăsătoare nici plugariu, nici negociațoriulu, nici oficiantulu și preste totu nici unu cetățeniu nu pôte fi securu în întreprinderile sele, seă în privințiă bunului seă dreptu, — și cari dorescu a le înlocui pe aceste (provisorii) cu mesuri legale înradacinande în pepturile popóreloru. Fia binecuvântate intențiunile parintesci ale Maiestatei Sele Regelui nostru!

Si eu, carele sum chiamatu prin demandarea Maiestatei Sele Regelui meu, de a conduce consultările acestei diete, care chiamare o primescu din tóta animă, din deloria cătra preagratosulu mandat și cătra patriă mea, acum dupa unu repausu de șeptespradiece ani afara de putine intrerumperi, în o etate fragilă, m'asiu înă forte porocosu deca asiū fi onoratu din partea incliteloru staturi și ordini cu încrederea de mai înainte, și concomitatu de această încredere m'asiu simți spriginitu în slabele mele puteri, spre corespondența ponderósei mele chiamări.

Si deca asiū vedé eu vre-odată în urm'a consultărilor salutare a staturilor țierei lucindu o stea mai fericită; deca neînsemnată mea subscriere aru transpune conclusiuni salutare unei generațiuni care să binecuvante și glorifice pre Regele nostru preagratosu Franciscu Iosifu și dietă din 1865; atunci asiū îndrăsnu a eschiamă cu bucuria și plinu de simțimentu: „dorințiă mea cea mai mare din viața s'ă implinitu!”

Representatiunea natiunii sasesci.

(Continuare și capetu din nr. 87, 88 și 89.)

Spre ajungerea acestui scopu, dupa parerile acestei Universități nationale prea credincioșe și supuse, numai o cale secură s'aru puté află; această este emiterea unei legi definitive coresponditoare baselor constituționali și referințelor faptice, despre compunerea dietei, despre modulu convocării membrilor ei și despre principiile, cari sunt de observatu la pertratări și la aducerea decisiunilor.

Pasirea pre această cale aru corespunde de securu nestramutatu pestratei intențiuni a Maiestatei Vóstre, de a oferí intereselor statulu întregu garanția secură în o formare constituțională de dreptu, carea sa-si găsescă puterea și însemnatatea în liberă participare a tuturor popóreloru, și această nici nu aru poté fi supusă la greutăți mari, de óre ce dietă convocată pe 1. Iuliu 1863 la Sabiu au adusu decisiuni putinu abatatorie de unu proiectu tintitoriu într'acolo, pre cari le-au substernutu prin prea suposă representatiune din 14 Octobru 1864 spre p. n. sanctiune.

Sanctiunea preagratoșă a acestoru decisiuni aru face posibilu, ca dietele în Tranniă să se convocé pe basă unei legi de alegere nedisputavere, carea să multiamésca tóte pretensiunile dreptăției.

Noi cutezăm a marturisi pe față, însufletiti de cea mai adunca reverințiă, ca însemnatatea cea mare a obiectulu ce are să vină în desbatere, carea în urmările ei atinge nu numai autonomiă țierei, dar cea a imperiulu întregu, aru fi recerutu o compunere a dietei, carea să corespundă în mesura egală sentiului de dreptu alu tuturor staturilor și claselor (Schichten) populațiunii.

Dupa pertratări, cari se începura încă în secululu trecut, dar cari nu s'ă pututu aduce nici în cursulu unei suatiri ordinare, pentru ca staturile transilvane precum atestéza chiaru și neresturnabilu representatiunile lor din 7 Martiu 1791, din 30 Martiu 1838 și din 22 Martiu 1842, numai prin garanțiă de condițiuni tari, asicurate prin contractu imprumutatu au votu a se lasă în o uniune mai strinsă cu regatulu Ungariei și asiă cestiunea uniunii deveni numai în anul celu plinu de fatalități 1848 obiectulu unei decideri cu totul nepregalite, carea nu dá tempu unei cumpeniri liniscite. O unica siedințiă în dietă din Clusiu în 30 Maiu 1848 au fostu de ajunsu, de a proiectă articululu uniunii, de alu primu și de alu susterne principelui țierei spre întarire.

Între membrii dietei îndreptății la votu, a căroru numeru, computandu și regeseulu guvernului, treceau preste 300, marture suntu protocoalele dietali, nu erau mai multu decatu 32 Sasi și abiă 5 Români.

Desconsiderarea majorității multu precumpanitoare a populațiunii, în față unei consuături, carea atingeă forte interesele ei vitale, au lucratu de securu totu asiă de pagubitoriu și de cu scadere, ca și durere! prea întemeiată îngrijire de urmările aduselor decisiuni cari încă atunci amenintiau cu periculu de feljulu celu mai seriosu, și cari au aprinsu resboiulu civile.

Au fostu dar unu ce întemeiatu pe deplinu pe fapte, candu s'ă disu în rescriptulu pr. in. din 21 Iuliu 1861 cătra dietă Ungariei: „Ce se atinge mai antăiu de uniunea Marelui principatu Transilvaniă cu Ungariă, decisa fără de liberulu consimțiu alu Româniloru și Sasiloru, trebuie înainte de tóte observatu, ca uniunea această nu s'ă efectuitu nici odată în putere deplină de lege, iară faptice s'ă respitu indată dupa publicarea decisiunii unilaterali.”

Fața cu declarațiunea această serioșă repetită în rescr. reg. din 15 Iuniu 1863 și întarită în adresă dietei din 21 Augustu 1863 și din partea representatiunii poporulu: credincioșă și prea plectă a Universitate a natiunii nu va retaci deca densă în cuprinsulu vorbalu alu reg. rescriptu din 1 Septemvru 1865. dupa care dietei de nou convocate are de a i se propune, ca obiectu eschisivu și singuru alu suatirei, reviziunea articululu I. de lege din 1848 despre uniunea Ungariei și Transilvaniiei, cu privire la interesele comune ale ambelor țieri — privesce ordinarea unei nóne pertratari, întemeiate pe ordinea unei esaminări mature și consuături pe deplinu libere.

Spre a argumentă de nou simțimentulu celu amicabilu cătra popórele sorori ale țierei, fiindu totu deodată în dréptă acceptare de a află o prevenire asemenea sinceră, natiunea sasésca va fi gată a consideră faptul istoricu și de dreptu de stat, ca Transilvaniă e membrulu celu mai vechiu alu santei coróne unguresci și, dandu de totu uitărei esperiintiele amare suferite deja, se va declară gată și densă la aceea, că consuăturile despre o mai strinsă legatură cu regatulu Ungariei, pe calea aratăta chiaru în representatiunea staturilor țierei tranne din 22 Martiu 1842, carea singură pôte garantă unu succesu salutaru, să se reiă iarasi, ducendu-se la unu resultatu multiamitoriu pentru tóte părțile.

Condusa de acestu cugetu credincioșă și supusă a Universitate natiională se tîne obligată a desemná acele momente, cari dupa ideile, doririle și pretensiunile populațiunii întregi, pe cari densă representéza, să nu se nebage în sēma la consuăturile dietali în cestiunea uniunii.

Unitatea și puterea întregulu imperiu austriacu, ce are a se pastră prin comună tratere a problemelor celor mai înalte de stat și a se ascură în respectarea diversității părților compuninte și a dezvoltării lor istorice de dreptu, stă în frunte ca argumentu luminatoriu, despre puternică inclinare a poporulu cătra întielegere și unire de tóte părțile și cum de dreptu se conduce acelă de cunoscintiă intereselor lui.

Nóne ni se päre asiă dară o decisiune definitiva despre modulu unei legaturi mai strinse a Transilvaniiei cu Ungariă numai până atunci ne admisibilă, până candu nu se va fi deslegatu în unu modu multiamitoriu înainte de tóte, cestiunea despre pusetiunea de dreptu a regatulu Ungariei față cu monarhiă întreaga în întielessulu manifestulu din 20 Septemvru 1865.

Unirea a duoru țieri de sine statătoare în cătu privesce interesele lor comune nu pôte insa nici candu însemná contopirea țierei celei mai mici în cea mai mare. Garanția tare pentru pastrarea unei pozitii asicurate de dreptu a Marelui principatu Transilvaniă și în legatură mai strinsă cu regatulu Ungariei; sustinerea nevatemată a egalei îndreptății a diferitelor natiuni și limbi ale patriei pre lângă garanțiă unei dezvoltări neimpedecate a caracteristicii poporulu în toti ramii vieții spirituali, cetățenesci și de stat; libertatea credinței și autonomiă bisericilor, cari se bucura de dreptulu egal alu dispunerii autonome de sine, pe basă nestramutabilă a respectivei legi fundamentale de țiera, suntu pretensiuni, pe cari le receru o multiamire deplină, deca nu se receru sacrificii, și care fără de abnegatiune de sine nu se potu aduce din partea nici unui poporu.

Din acestu temeiu cere natiunea sasésca garanția tare pentru sustarea și activitatea constituțiunii ei municipale întemeiată în legile țierei și în pusetiunea de dreptu a natiunii cu organulu universității natiionali sasesci și cu dreptulu de alegere alu comitelui, care stă în fruntea populațiunii întregi de pe pamentulu sasescu; și persista pre lângă drepturile ei neinstrăinabile, asicurate prin contracte de stat, legi fundamentale, joramintele principilor și exercitare de sute de ani, de a si regulă cu consimțiu corónei, că și pana acum, de sine a facerile lor interne.

Aceste suntu recerintie și pretensiuni, cari nu se opun

unei înțelegeri sincere și emanandă din principiul respectărei împrumutate a dreptului și a căroră privință s'arū putea cu atât mai puțin supune la greutăți, cu cât înca și manifestul imperatescu, pastrarea desvoltării istorice de dreptu a tuturor părților compunute a monarhiei, între marginile unității necesare a monarhiei, o dechiara de o sentință fundamentală a constituției imperiului.

În fine ce se atinge de procederea la deslegarea cesțiunilor pendinte, spre a împrastia din capul locului îngrijirile neliniscitoare, s'arū potē recomandă, a linē strinsu de principiu, ca la realizarea unei uniri faplice a Transilvaniei cu Ungari'a, carea erī și cum arū fi de a se decide, numai atunci sa se faca pasi, candu tōte referințele cari condiționēza posibilitatea ducerii în îndeplinire după dreptu, sub sancțiunea corōnei, vorū fi definitivu puse în ordine prin o învoire împrumutata a ambelorū tieri în form'a unei legi chiare și nedobie, cari sa oferēasca, ne încungiurabilele garantii de dreptu.

Observarea acestei proceduri arū corespunde intru tōte intențiunilorū Maiestatei Vōstre cari au doveditu serbatoresce prin manifestul imp. din 20 Septemvire 1865 accentuandu învoirea liberă a tuturorū popōrelorū, cu expresa indigitare, ca liberă e calea, carea pre lângă respectarea dreptului legitimu duce la înțelegere.

Dar nici pusețiunei lucrurilorū nu se opune nimie'a, de ôre ce o deslegare definitivă a problemei, carea sa multiamēasca în o mesura pre toti împartășitii înainte de deciderea definitivă a pertratărilor de complanare în privința pusețiunei de dreptu a natiunilorū și bisericilorū din regatulu Ungariei abia arū fi posibilă, togm'a că și înainte de rezultatele legislației ungresci.

Acestea suntu preagratiōse Imperate și Dōmne ideile, dorințele și acceptările cari se esprimu în populațiunea scaunelorū și districtelorū sasesci asupr'a începutei regulări a referinției Tranniei fatia cu Ungari'a în înțelesulu dreptului de statu.

Substernandu Maiestatei Vōstre natiunea sasēasca cea pré credincioasa și supusa préumilit'a espunere a ideitoru sele spre prégratiōs'a considerare, simte aceeași totdeodata unu impulsu în anim'a sea, spre a depune cea mai ferbinte multiamita cu adunca veneratiune la treptele santitulu Tronu pentru bunăvoința prégratiōsu aretata natiunei sasesci, rugandu-se totu de odata din tōta anim'a de a fi și mai departe scutita și aparata.

Cari plini de incredere în scuti'a de Ddieu Austria și în gloriōs'a casa domnitōre remanemu în credința nestramutata și alipire etc. etc. Sabiiu 6 Novembre 1865.

Protocolulu

Siedintiei Comitului Asociatiunei tranne române tinute în 14 Novembre c. n. a. c. sub presidiulu Ilustriatei Sele D. Consiliaru Petru Manu, fiindu de fatia dintre membrii Comitului: Il. Sea D. Consiliaru Pavelu de Dunc'a, Rvrd. D. Protosinghelu Nic. Popea; Rvrd. D. Sav'a Barcianu Popoviciu; D. Dr. Ioanne Nemesiu; DD. prof. Zach. Boiu, I. Popescu și Nicolau Cristea apoi dintre oficialii Asociatiunei Secret. II, I. V. Rusu și D. Cassieru Const. Stezaru.

§ 71. Incependu-se siedintia d. Presedinte, presentēza conspectulu despre starea cassei Assoc.; din carele se vede, ca fondulu Assoc. după subtragerea erogatelor de pân'acum, are în proprietatea s'a pre tempulu acestei siedintie summ'a de 23,117 f. 32 xr.

Se ia spre sciința.

§ 72. D. Cassieru alu Assoc. cetindu unu concludu alu Comitului Assoc. din 2 Sept. 1862 § 96 privitoriu la elocarea capitalelorū Assoc.: face propunerea, că Comitulu sa binevoiēasca a decide, sa se cumpere obligatiuni urbariale tranne, ca ce cu acēsta modalitate se pōte îmmulți cu mai mare progressu averea Assoc. Dar unii dintre membrii Comitului, după reflectara, ca aici e de a se luă în consideratiune nu numai îmmulțirea averei Assoc. ci și mai vertosu asigurarea acelei'a pentru eventualități posibile, și exprimara opiniunea, ca dōra arū fi mai cu scopu, dēca banii Assoc. aflatori disponibili, s'arū elocā în obligatiuni ipotecarie pentru cari garantēza banc'a resp., și acēst'a cu atât mai vertosu, cu câtu ca, precum si aducu aminte, arū și asistā în asta privința unu altu concludu alu Comitului mai nou, decâtu celu citatu de D. propunatoriu. —

Dupace D. Cassieru și mai repeti propunerea s'a, că celu puțin jumetate din banii Assoc. aflatori, sa se eloceze în obligatiuni urbariale tranne, Comitulu află cu cale a amana până la alta siedintia, deciderea meritoria asupr'a propunerii D. Cassieru, precandu cercetandu-se cu deamenunțulu și combinandu-se conculsele anteriore ale Comitului relative la elocarea capitalelorū Assoc. Comitulu se va află în pozițiune a aduce unu concludu meritoriu în estu obiectu de o mare importantia pentru prosperarea Assoc. —

§ 73. Luandu-se la pertractare împartērea stipendiilorū, préaminate din partea Ad. gen. dela Abrudu p. XXII. pre an. scol. 186⁶/₆, D. Consiliaru Pavelu Dunc'a referēza despre tinerii concurenti la acele stipendia; Numerulu totale alu concurentilorū fu 40 inși, dintre acēsti'a la cele 2 stipendia destinate pentru gimnasisti concusera 13 inși; la 4 stipendia destinate pentru juristi 22 inși; la stipendiulu meniū pentru tehnica 3 inși și în urma cei doi stipendiați pre anulu trecutū că auditori în alu III. anu la facultatea filosofica din Viena, iar acum doctorandi, concusera iarasi la avutele stipendia (insa în estu anu neprelimate din partea Ad. gen. dela Abrudu) și anume unulu dintre acēsti'a, Ioanne Dragomiru, și trimisese rogarea s'a privitoriu la asemnarea avutulu stipendiu și pre an. scol. cur., de a dreptulu la Adunarea gen. a Assoc. tinuta în a. c. la Abrudu, însă întârziandu-se pre posta, s'a primitu la cancelari'a Assoc. numai în 3 Sept. a. c. adēca după Ad. gen. tinuta în 28 și 29 Aug. c. n. a. c. prin urmare nu s'a potdu referi în numit'a adunare.

Luandu-se deci mai înainte la pertractare cele 2 stipendii de câte 50 f. v. a. menite pentru gimnasisti, Comitulu, după conformu conculselorū sale din anii trecuti, statori și cu asta ocaziune principiulu generalu că acēi tineri, cari în anii trecuti se bucurara de vre-unu stipendiu alu Assoc., sa în capete și pre an. scol. cur., dēca l'arū meritā prin progressu și portare și dēca într'aceea n'a capelatu vre-unu altu stipendiu din alte fonduri. Conformu cu acelu principiū Comitulu decise, că unulu dintre acēste stipendia sa se conferēasca tinerulu Ștefanu Torpanu studinte în VIII. cl. gimn. în Blasiu, carele a avatu și în an. trecutū stipendiu de 50 f. din fondulu Assoc. și carele prin testimoniile sale dovedī unu progressu laudabilu și portare buna.

Venindu apoi la pertractare celualaltu stipendiu de 50 f. v. a., opiniunile se împartira între tinerii: Ioachim Fulea și Nicolau Troanc'a, ambii studenti la gimn. de statu din Sabiiu; majoritatea membrilorū Comitului fa de opiniunea, că acēstu stipendiu sa se conferēasca tinerulu Ioachim Fulea, fiindca după atestatele de seracia produse se vede mai lipsitu de mijlōce, apoi și altfelu înca dovedesce progressu eminent (Nr. loc. 7 între 25 conscolari), car mēnoritatea fu de opiniunea, că cesțiunatulū stipendiu, sa se asemneze tinerulu N. Troanc'a, fiindca acēsta înca a doveditu progressu de eminent (Nr. loc. 4 între 25 conscolari) adēca mai înainte în locatiune, decâtu tinerulu sprințitu de majoritate apoi și altfelu după opiniunea minorității, din testimoniile de paupertate produse, s'arū vedē ambii întocm'a de lipsiti, cu acēea deosebire numai, ca parintii celui d'antâiu, a lui Ioachim Fulea, pre lângă puțin'a economia de campu, mai pōrta și profesiunea de olariu. După ce și Secr. II, mai face observatiunea, ca precum s'a convinsu densulu pân'acum din esemple învederate, atestatele de paupertate nu se potu luă totdeun'a de basa deplinu secură spre dejudecarea lipsirei de mijlōce a unui concurent, și după ce din estu motivu densulu, ca privire la conferirea cesțiunatulū stipendiu, se exprima pre lângă opiniunea minorității, în urma, după debateri mai îndelungate, votisandu-se asupr'a acēstui stipendiu, se conferi cu majoritate de voturi (5 contr'a 2 voturi) tinerulu Ioachim Fulea.

După acēea luandu-se înainte împartērea stipendiilorū destinate pentru unu tineru, carele se va consacra studiilorū politice, acēl'a se conferi cu unanimitate tinerulu abitariente Dionisiu Radesiu, carele pre lângă alte documente recente produse testimoniū de m a t u r u c u d i s t i n c t i u n e.

Intr'aceea înaintandu tempulu binisioru, se amana siedintia până pre diu'a următoare, provocandu-se DD. membrii ai Comitului a se adunā iarasi în cancelari'a Assoc. pre 5 ôre după amēdi, spre a continuā pertractările asupr'a afacerilorū Comitului nefinite înca, și resp. asupr'a împartērei stipendiilorū neîmpartite înca. —

În 15 Nov. pre la 5 ôre după amēdi, adunandu-se iarasi la siedintia, sub presidiulu Il. Seie D. Consiliaru Petru Manu toti DD. membri ai Comitului, afara de D. Sav'a Barcianu Popoviciu, a cărui locu lu implini Rv. D. Protopopu Hanni'a (m. supl.), se continua debaterērea asupr'a împartērei celor 4 stipendia de câte 100 f. v. a., destinate pentru Juristi. —

§ 74. Mai antâiu în ordine venindu sub discussiune, stipendiele Juristilorū dela regi'a Universitate din Pest'a, anume a lui Ioanne Nichit'a rigurosante și Procopiu Laz'a Juristu în IV an. după ce din partea unorū Domni membrii, se aduse înainte, ca acēsti'a arū trage stipendiu și din ale fonduri și respective din fondulu Ilustrei familie Mocioniane: asiā Comitulu la propunerea Rv. D. Prot. Ioanne Hanni'a, cum și conformu principiului seu statoritu, că numai acēi tineri sa se împartasiēasca de stipendiele Assoc. cari numai tragu stipendia și de aiurea, a aflatu cu scopu a decide:

că câtu mai curendu, sa se pōtēasca atâtu administratiunea fondului de stipendia a Ilustrei familie Mocioniane, câtu

și Incl. Directoratu alu Assoc. literarie aradane, că sa binevoiesca a incunoscintia pre acestu Comitetu, deca tinerii susu numiti, tragu seu nu vre-unu stipendiu pre an. scol. cur. 186⁵/₆ din resp. fonduri, si din asta cauza, pâna candu Comitetulu Assoc., nu se va informá din fonte autentice despre acestu obiectu, aceste doue stipendia remanu deocamdata, in suspenso, neimpartite.

Dar celelalte doue stipendia, se conferira cu unanimitate tinerilor: Gerasimu Rusu Juristu in II an. la c. r. Universitate in Vienn'a, si Nicolau Olariu Juristu iarasi in alu II anu la c. r. Academia din Sabiu, ambii acesti'a le a avutu si in an. scol. trecut, si lea meritatu si pre an. scol. cur. prin atestatele produse.

§ 75. Se perlegu recoursele fostiloru stipendiatu Ioanne Dragomiru si Nicolau Popu doctorisanti de filosofia la Univers. din Vienn'a, carii se roga, că de orece ei dupgee au absolvitu cursulu filosoficu de trei ani, dorescu a doctorisa din filosofia in decursulu an. 1865/6, sa nu li se detraga stipendiele pâna acum avute, ci sa li se lase acelea si pre acestu anu scol. cur. 1865/6. In care privintia dupa deslucirea Secretariatulu, ea atatu Ioanne Dragomiru catu si Nicolau Popu si-au substernutu la Comitetulu Assoc. atestatele cerute la tempulu seu, fara rogare pentru lasarea mai duparte a stipendiilor avute— care nici nu li s'au cerutu.— Cari rogari le a primitu Secretariatulu, numai dupa Ad. gen. dela Abrudu, si anume a lui Ioanne Dragomiru in 3 Sept., ear a lui Nicolau Popu in 16 Oct. a. c.— Comitetulu dupa desbateri seriose a lucrului si dupa privirea si cumpanirea lui de tote partile cu unanimitate (afara de Presiedintele carele in sensulu § 23 lit. c., f., g., si § 32 lit. e. din statute se provocá la nestramutaveritatea conclusului Ad. gen.) decide:

ca de orece Ad. gen. a Assoc. tinuta la Abrudu, candu au dispusu cu stipendiele avute de recurenti, sa se dea pre a. scol. cur. 1865/6 unulu la unu technicu si celalaltu la unu realistu, nici decum nu a potutu ave intentiunea de a lipsi pre recurenti de stipendiale, ce singura i lea datu tocm'a a-lunci, candu aceli'a se afla mai aprópe de ajungerea scopului, pentru care li s'a datu acelea; de orece Comitetulu e de acea firma convingere, ca Ad. gen. a dispusu altmintea asupr'a acelor stipendia, numai din lips'a informatiunei despre starea adeverata a recurentilor cu studiele si numai in acea credintia, ca aceli'a si-au terminatu studiale, asiá catu pre viitoriu nu mai au trebuintia de stipendia, seu celu putinu numai au dreptu la ele, si ca deca adunarea generale aru fi fostu informata despre intentiunea acelor'a demna de tota consideratiunea de buna sema le-aru fi lasatu stipendiale si pre an. scol. cur. 186⁵/₆. —

Din privintia mai departe, ca asupr'a unui'a din acele stipendia s'au dispusu dejá amesuratu conclusului adunarei generale, asemnanduse acel'a adeca pentru unu technicu.— Alu doilex stipendiu de 300 fl. v. a. preliminaru de adunarea generale pentru unu realistu, sa se dea recurentiloru pre an. scol. cur. 186⁵/₆, si anume fia carui'a câte 150 fl. v. a. si acest'a cu atát'a mai vertosu si pentru aceea, ca conclusulu adunarei generale din Abrudu privitoriu la punctulu acest'a asiá e de generale, incátu Comitetulu i este preste potintia a se orientá si a-lu pune acel'a in lucrare.

Totu deodata cass'a Assoc. este insarcinata a solvi mai susunumitiloru stipendiatu ai Assoc. asemnatele stipendia in rate trimestrali, pre lángra cuetantii vidimate de directiunile institutelor respective.

§ 76. Secret. II. dupa ce aduce inainte cumea in urm'a unui conclusu alu Comitetulu, adusu in siedinti'a tinuta in 4 Iuliu a. c. § 51. s'a fostu facutu dispugetiune inca prin fostulu Archivariu alu Assoc. pentru procurarea unoru carti pentru bibliotec'a Assoc. acele fiindu dejá procurate, inse nesolvite inca, roga pre Comitetu cá sa binevoiesca a asemná solvirea sumei cuvenite pentru acele carti, carea face dupa conto resp. sum'a de 39 fl. 40 xi. v. a.

Conclusu. Comitetulu insarcineza pre cass'a Assoc. cu refuirea acelei sume de 39 fl. 40 xr. v. a.

§ 77. Fiinduca fostulu bibliotecariu Visarionu Romanu inca n'a predatu bibliotec'a Assoc. la nou alesulu bibliotecariu alu Associat. Nic. Cristea cu tote ca in urm'a unui conclusu adusu in siedinti'a Comitetulu din 4 Octobru a. c. §. 67, fu recuiratu a o transpune inaintea unei comisiuni denumite spre acestu scopu: Asiá Comitetulu Assoc. in interessulu punerei in buna ordine a bibliotecii decide:

ca fostulu D. bibliotecariu, sa se postesca de nou spre transpunerea bibliotecii Assoc. in primirea noului bibliotecariu alu Assoc.

§ 78. In urma Secretariatulu referéza despre banii incursi la fondulu Assoc. dela siedinti'a trecuta á Comitetulu

pâna la siedinti'a presente, cu acea observatiune, ca aceli'a conformu praesei observate pâna acum se voru publicá in unulu din nrii viitori ai „Telegrafulu Romanu“ *)

Se ia spre sciintia.

Cu aceste siedinti'a Comitetulu se incheia pre la 7 ore sér'a.

Sabiu in 15 Nov. c. n. 1865.

Petru Maniu

Ioann V. Rusu

Presiedinte Int.

Secret. II.

Sabiu 13 Novembre. Mai nou aflámu dela dieta ca in 21 s'a alesu presiedintii comitetelor. Spre acestu scopu a fostu renduta o comisiune din Ant. Mico, Ios. Zeyk, Ladisl. Popu si Iosifu Hosszu. Resultatulu serufiniului fu: Cont. Em. Mico alesu cu 106 voturi asemenea Nic. Thoroczka, Lupu Véér, cont. Gothard Kun, Ioann Alduleanu, Gregoriu Simai si Fried. Bömches; iara Alexiu Dozsa cu 105 voturi.

Eri s'au deschisu tote dielele translaitane.

Varietáti si noutáti de di.

Unu jidovu audímu ca au páratu la unulu dintre consistóriele ortodxe pre unu preotu ortodoxu, din cauza ca acestu din urma aru fi opritu pre crestini si sa nu cumpe-re carne de vite taiate de macelariu jidovu. Resolutiunea, dupa cum aflámu mai departe nu est in favórea párátorului, ci in a párá-tului, de ore-ce canónele bisericeii ortodoxe resaritene oprescu mancarea de carne sufulcata, tocmá asiá precum oprescu legea israelita pre jidovi a mananc'a carne taiata de macelariu crestinu.

— Candidatura si renuntiare. Din cerculu alegatoriu alu Ciacovei (comitat. Temesului) primimu cu parere de reu scirea ca Ilustr. Sea D. Septemviru Simeonu Popoviciu, au multiamitu alegatoriloru pentru increderea ce acesti'a o pusese in persón'a Il. Sele, si i incunoscintia pre cale telegrafica ca nu primesce candidatur'a.— Ori care cercu aleg. se onorá pre sine potendu ave de representante unu asemene caracteru firmu. Precátu cunóscemu zelulu Il. Sele cátra natiune, renuntiarea-i dela o activitate atatu de insemnata in interesulu ei au trebuitu sa urmeze din vre-o cauza desgustatória, provenita din intrige si factiuni de cari dore-re s'au facutu si pre aiurea pregatite cu mâna lunga.— Acum suntu doi candidati románi in acelu cercu D. Ioann Misiu si N. Ivacicovics. „Conc.“

Justitia de alunu. „Presse“ din Vienn'a aduce o corespondintia originala din Szered, in care spune ca Szered sub regimulu din urma s'a impartitu la doue comitate si asiá o parte se tine de comitat. Pojonului iara alt'a de alu Neutrei si ca sub numirea de „Ujváros“ are jurisdictiune propria. Afacerile oficióse le implinescu unu juratu comitatensu, carele vine dintr'unu satu de aprópe, in cafenu'a Stefko, unde trage juratulu totudeun'a. Nu demultu intr'o di dupa amédi, togm'a candu se aflá óspeti numerosi in cafenea, dlu juratu functiuná in un'a din localitátile cafenelei si condemná pe doi individi la o penalitate de 15 respective 12 betie, cari s'a si esecutatu in gradin'a cafenelei in present'a multimei ce alergasse curió-sa din cafenea. Unii din curiosi si'au intorsu fetiele candu au vedutu, ca la mandatulu juratului, cá sa nu cada deliquentulu de pre scaunu, unu haiducu au sieditu pe piciórele acelu'a iara celalaltu lu imblátea din tote poterile.

Moda de crutare. Mainainte cu unu anu doi se facea din partea unoru domni, (cari ai fi cugetatu ca nu dorescu nimic'a mai multu decátu inputinarea speselor comune, si prin urmare usiurarea poporului) sgomotu mare candu erá vorb'a ca deputatii dietali din 1863 iau atátea diurne. Aru fi creditu cine-va atunci, ca ómenii acesti'a candu aru deveni ei deputati, nu numai ca aru refúsá diurnele in favórea cutáru scopu frumosu, dar voru mai pune si dela sine ce-va. Acum audímu ca devenindu totusi atari domni deputati, au cerutu sa li se voteze din eas'a alodiala bani de drumu si detraista, (tarisnyás) dupa usulu celu vechiu.

— Aflámu ca intre doue sate din apropierea Sighisiórei (Sten'a si Seiburg) s'a gasitu nu demultu nisce morminte paganesce. Mormintele suntu de pétra si acoperite cu câte o lespele iara de pétra. In launtrulu mormintelor se aflá intr'unu unghiu unu vasu cu cenusia, lángra care si hárbe si reste de óse omenesce.— In Bohemi'a ne spune de alta parte „Oestr. Wochenschrift, ca inca s'a aflatu in dilele aceste asemenea morminte, pe cari desgropatorii le botesara „celtice.“ La tota intemplarea pentru sciintia aflárele aceste voru fi de insemnate.

— Se spune ca s'a furatu tote juvaerile reginei mame a lui Francisca II pe candu ea erá la Frascati. Maiestatea Sea le lasase la Rom'a. Cu tote arestárele destula de numeróse operate pintre persónele prepuse de acésta pradaciune, politi'a n'a descoperitu inca nimic'a.

Indreptare. In nr. 88, pag. 352 col. II. ser. 9 a se indrept'a: Unu singuru románu nu s'a etc.

*) S'a publicatu in nr. trecut.

Red.)